

Anskydning af vildt. Status for undersøgelser 2014

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 10. december 2014

Thomas Eske Holm
Lars Haugaard

Institut for Bioscience

Rekvirent:
Naturstyrelsen

Antal sider: 8

Faglig kommentering:
Thomas Kjær Christensen

Kvalitetssikring, centret:
Jesper Fredshavn

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tel.: +45 8715 0000
E-mail: dce@au.dk
<http://dce.au.dk>

Indhold

Baggrund	3
Ederfugl	4
Kortnæbbet gås	5
Ræv	6
Rådyr	6
Tak	7
Referencer	7

Baggrund

I Lov om Jagt og Vildtforvaltning er det fastslået, at jagt skal udøves på en måde, så det ikke udsætter vildtet for unødige lidelser. Dette er konkretiseret i de jagtetske regler, udarbejdet af Danmarks Jægerforbund i samarbejde med Naturstyrelsen og Vildtforvaltningsrådet. I reglerne er der blandt andet angivet anbefalede maksimale skudafstande for jagt med haglgevær, således at risikoen for lidelser forårsaget af anskydninger minimeres. Det er uundgåeligt, at der en gang i mellem vil forekomme anskydninger når vildtet beskydes, men det er jægerens ansvar at holde antallet af anskydninger så lavt som overhovedet praktisk muligt.

For at undersøge omfanget af anskydninger, foretog Danmarks Miljøundersøgelser (nu DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet) i begyndelsen af 1990'erne røntgenfotograferinger af vandfugle. Undersøgelsen viste, at 36 % af de undersøgte kortnæbbede gæs og 34 % af de undersøgte ederfugle havde hagl i kroppen, hvilket var markant højere end hidtil antaget (Noer m.fl. 1996).

Efter anmodning fra Miljø- og Energiministeren blev der i 1997 og på baggrund af undersøgelsen udarbejdet en 'Handlingsplan til forebyggelse af anskydning af vildt'. Planen indeholdt anbefalinger til, hvad der burde gøres for at få en mere konkret viden om omfanget af anskydningsproblemet og et idékatalog med tiltag, der burde iværksættes for at nedbringe anskydningernes antal.

Danmarks Miljøundersøgelser foretog herefter i perioden 1998-2005 en intensiv monitorering af effekterne af Miljøministeriets handlingsplan, og udførte forskning i risikoen for anskydning i forhold til bl.a. jagtform, skudafstand og træfsikkerhed.

De fleste jagtbare vandfuglearter er trækfugle, der udover jagten i Danmark er genstand for jagtlig udnyttelse i en række andre lande. Man kan dermed ikke forvente at kunne måle effekter af en dansk handlingsplan for alle disse arter. For landvildtet viste de tidligere undersøgelser, at andelene af individer med hagl var lave for næsten alle arter. Der blev derfor udvalgt tre jagtbare indikatorarter, der var egnede til en monitorering af en dansk handlingsplan, hhv. ederfugl, kortnæbbet gås og ræv. Kortnæbbet gås og ederfugl blev udvalgt som trækkende arter, fordi hovedparten af jagten på bestandene foregik i Danmark og anskydningen således måtte tilskrives et dansk ansvar.

For de tre indikatorarter fik handlingsplanen målelige effekter for andelene af individer med hagl i kroppen. Sammenlagt blev det i 2006 vurderet, at planen som minimum i perioden 1998-2005 havde forebygget 11-12.000 anskydninger årligt for kortnæbbet gås og ræv, mens det var sværere at vurdere tallene for ederfugl. For de øvrige vildtarter var det ikke muligt at vurdere planens virkninger med sikkerhed, men hvis det antages, at planen havde haft tilsvarende virkninger for den øvrige gåsejagt og for ederfugl, ville der være sket et fald i antallet af anskydninger på ca. 80.000 individer (Noer m.fl. 2006).

Der har dog efterfølgende været indikationer på, at planen først og fremmest havde virkning på de arter, der var i fokus både ved undersøgelserne og i den generelle debat. Eksempelvis kunne der ikke konstateres nogen statistisk sikker nedgang i anskydning af ræv før 2003, hvor der blev sat fokus på arten og hvor andelen med hagl udgjorde 11 % mod 20-25 % i de foregående år.

DCE videreførte i perioden 2008-2011 en monitoring af handlingsplanens effekter for ederfugl, kortnæbbet gås og ræv (Holm m.fl. 2011, Holm & Haugaard 2013a, Elmeros m.fl. 2012). Disse undersøgelser tydede klart på, at de positive virkninger af Miljøministeriets "Handlingsplan til forebyggelse af anskydning af vildt" var blevet fastholdt for ederfugl og ræv.

For kortnæbbet gås var der imidlertid indikationer på, at anskydningsraten steg mellem 2005 og 2008-2011. Væksten i bestandene har bevirket, at gæssene i dag spredes over langt større områder i Vest- og Nordjylland om efteråret, og at de bliver i landet gennem hele efteråret. Dette har bevirket, at de jages i nye områder og dermed af jægere, som ikke nødvendigvis har erfaring med gåsejagt og måske ikke har fået information om anskydning, skudafstande og jagtmetoder fra handlingsplanen.

På baggrund af resultaterne fra 2008-2011 blev det i 2012 besluttet, at der gennemføres en landsdækkende informationskampagne generelt om anskydningsproblematikken, suppleret med en særlig kampagne målrettet jagt på gæs. For at undersøge effekten af kampagnen, anmodede Naturstyrelsen DCE om sideløbende at undersøge effekten af kampagnen på samme måde som tidligere, herunder undersøgelse af de tre indikatorarter ederfugl, ræv og kortnæbbet gås i 2013-2015.

Tendensen til, at effekten har været størst for de arter, der har været fokuseret på, rejser samtidig spørgsmål om, hvor store virkninger planen har haft for de vildtarter, der ikke har været i fokus i debatten. Informationer fra statsskovdistrikterne om antallet af leverede rådyr i sammenligning med det antal der blev skudt til, har tydet på, at omfanget af anskydning ved hagljagt på råvildt kan være større end hidtil antaget. Efter aftale med Naturstyrelsen er monitoringen derfor udvidet til også at omfatte rådyr.

Ederfugl

Der blev i 2014 nedlagt 104 ederfugle med #BB-hagl ved Svanegrunden i Kattegat, fordelt på 65 hanner og 39 hunner. Ved røntgenfotoografering af fuglene kan #BB-hagl tydelig skelnes fra almindelige lovlige hagl på 2-4 mm, da #BB-hagl med en diameter på 4,6 mm er markant større. NST har endvidere givet dispensation til indsamling af hunner på reden (J. nr. NST-3465-00007) og der blev derfor i 2014 indsamlet 25 hunner på Saltholm i maj måned. Det betyder, at der i 2014 er indsamlet i alt 64 hunner.

Grunden til indsamlingen på Saltholm skyldes, at der i efteråret 2013 blev aftalt et forlig i Vildtforvaltningsrådet, som giver ændringer i jagttiderne. Fra 2014/2015 jagtsæsonen er ederfuglehunner fredet i hele landet. Det betyder, at der ikke indskydes og akkumuleres hagl i hunnerne som følge af en lovlige jagt. De undersøgelser der var planlagt i 2015 vil derfor ikke være sammenlignelige med de indsamlede data fra 2013 og 2014. Derfor skulle anskydningsprojektet mht. ederfuglehunner afsluttes i 2014, og som følge var det nødvendigt at supplere hunnerne nedlagt ved jagt, med hunner fra ynglekolonien.

Der er i 2014 fundet hagl i 6 hanner og 3 hunner, hvilket svarer til en anskydningsprocent på henholdsvis 9,2 % og 4,7 %. For alle data indsamlet i 2013-2014 er anskydningsprocenten 10,5 % for hanner og 7,1 % for hunner. Dette er markant lavere for hanner og på ca. samme niveau for hunner

sammenlignet med forrige undersøgelsesperiode, hvor der blev fundet indskudte hagl i 22,0 % af hannerne og 5,5 % af hunnerne (Holm m.fl. 2011, Holm & Haugaard 2013a).

På grund af fredningen, vil der ikke blive indsamlet yderligere ederfugle i 2015.

Kortnæbbet gås

Der er i mere end 20 år fanget kortnæbbede gæs med kanonnet ved Vest Stadil Fjord. De senere år har det dog været sværere at fange kortnæbbede gæs, da disse gradvist er blevet fortrængt af en stigende bestand af bramgæs på lokaliteten. Derfor har DCE været tvunget til at finde et nyt sted til gåsefangst. Fangsten i marts 2013 blev udlagt til en ny lokalitet ved Ringkøbing Fjord, men grundet uheldige omstændigheder lykkedes det for første gang i 25 år ikke at fange kortnæbbede gæs (Holm & Haugaard 2013b). Da bramgæssene også viste sig at dominere ved Ringkøbing Fjord, flyttede DCE i 2014 fangsten til Lund Fjord ved Vejlerne i Nordjylland. Der blev som ved tidligere fangster fodret med korn i dagene op til fangsten, for at tiltrække så mange fugle som muligt.

På fangstdagen kom de kortnæbbede gæs flyvende fra overnatning og gik ned på marken et stykke fra nettet. Ligeledes kom der overraskende mange bramgæs som også var tiltrukket af kornet. De kortnæbbede gæs kom aldrig ind i fangstområdet i særlig stort antal, da de mange bramgæs dominerede flokken. Efter mange timers venten besluttedes det at skyde kanonnettet af og der blev fanget 37 kortnæbbede gæs, hvoraf de 7 havde hagl i kroppen. Desuden blev der fanget 83 bramgæs. TV2 OJ var med til fangsten og optog en udsendelse i programrækken IQ om Aarhus Universitet (Figur 1). Udsendelsen kan ses her:

http://www.tv2oj.dk/arkiv/2014/04/15?video_id=47075&autoplay=1

Figur 1. En kortnæbbet gås får halsring på før røntgenfotografering. TV2 OJ filmer seancen.

Sammenlagt er der altså fanget 37 kortnæbbede gæs på de to fangster, der er aftalt mellem DCE og Naturstyrelsen. Dette vurderes ikke at være en tilstrækkelig prøvestørrelse til at kunne vurdere informationskampagnen om anskydninger og til at vurdere udviklingen i anskydningsraten for kortnæbbet gås.

DCE planlægger derfor, at foretage en fangst i Norge i maj måned. De kortnæbbede gæs, der er i Danmark i marts, trækker til Norge senere på foråret, og her burde der ikke være bramgæs nok til at forstyrre fangsten. Størstedelen af finansieringen forventes dækket af andre projekter.

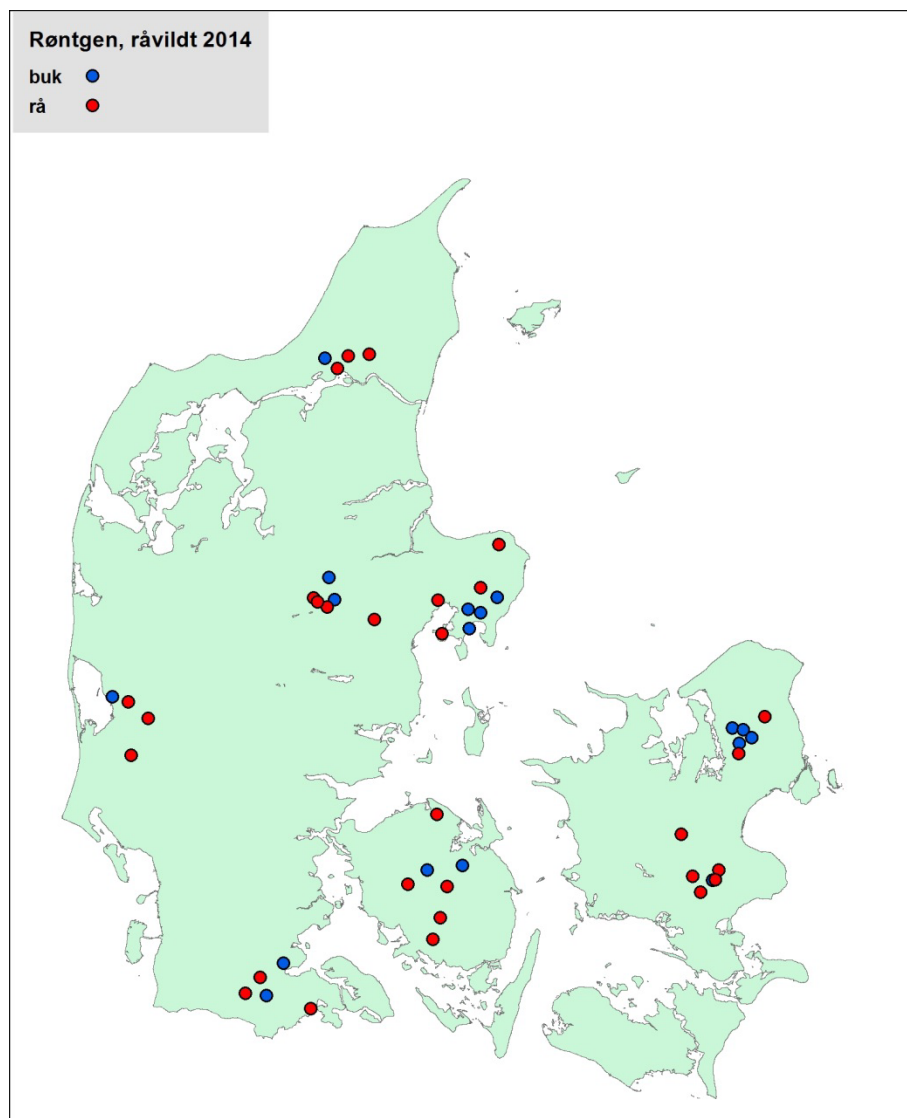
Ræv

I 2014 blev der indsamlet i alt 48 ræve fra 10 udvalgte jægere fordelt over hele landet. Dyrene er fundet som trafikdræbte, eller nedlagt med riffel i januar-februar, hvor de pga. parringssæsonen bevæger sig mere i landskabet og det derfor er mest optimalt at jage dem. For at optimere indsamlingen blev der indhentet dispensation til natjagt med brug af kunstigt lys. Af de 48 ræve havde de 5 indskudte hagl fra haglgevær. Det svarer til en anskydningsprocent på 10,4 %, hvilket er et fald i forhold til 2013, hvor 13,4 % havde hagl i kroppen. Sammenlagt har 12 ud af 100 ræve haft indskudte hagl i 2013-2014, hvilket er 12 %. Tallene er ikke analyseret statistisk. Da undersøgelsen fortsætter i 2015, kan det endelige resultat se anderledes ud. Der forventes at blive indsamlet det samme antal ræve i 2015.

Rådyr

De indsamlede rådyr er alle trafikdræbte individer indsamlet i Jylland, på Fyn og på Sjælland af udvalgte sveishundeførere. I alt blev der i 2014 indsamlet 47 rådyr, fordelt på 29 råer og 18 bukke. Af disse havde kun en enkelt rå og en enkelt buk indskudte hagl i kroppen, hvilket svarer til en anskydningsprocent på 4,3%. Sammenlagt har anskydningsprocenten for rådyr indsamlet i 2013 og 2014 været 4,1%.

Figur 2. Den geografiske fordeling af de indsamlede rådyr i 2014.

Tak

Tak til de mange frivillige der har hjulpet til med gåsefangst og indsamling af ræve, ederfugle og rådyr.

Referencer

Elmeros, M., Holm, T.E., Haugaard, L. & Madsen, A.B. 2012. Prevalence of embedded shotgun pellets in protected and in legally hunted medium-sized carnivores in Denmark. *European Journal of Wildlife Research* 58 (4): 715-719.

Holm, T.E. & Haugaard, L. 2013a. Effects of a Danish action plan on reducing shotgun wounding of Common Eider *Somateria mollissima*. *Bird study* 60: 131-134.

Holm, T.E. & Haugaard, L. 2013b. Anskydning af vildt. Status for undersøgelser 2013. Notat fra DCE - Nationalt center for Miljø Og Energi, Aarhus Universitet, 6p.

Holm, T.E., Madsen, J. & Haugaard, L. 2011. Anskydning af vildt. Nye undersøgelser 2008-2011. Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet. 16 s. – Teknisk rapport fra Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 1.

Noer, H., Hartmann, P. & Madsen, J. 2006: Anskydning af vildt. Konklusioner på undersøgelser 1997-2005. Danmarks Miljøundersøgelser. 96 s. - Faglig rapport fra DMU nr. 569. <http://faglige-rapporter.dmu.dk>.

Noer, H., Madsen, J., Strandgaard, H. & Hartmann, P. 1996. Anskydning af vildt. TEMA-rapport fra DMU nr. 8. Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser. 52 s.